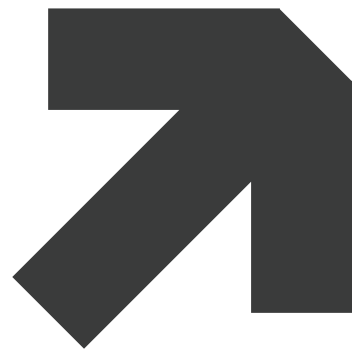

Kommunal tillväxtagenda

för ett bättre lokalt företagsklimat 2026–2030

Ett växande näringsliv i ett fritt samhälle – grunden för Sveriges framtid

Världen förändras snabbt. Den geopolitiska osäkerheten ökar, Europas konkurrenskraft pressas och Sverige utmanas på flera sätt. För att möta våra samhällsutmaningar, trygga vår välfärd och stärka vårt försvar krävs en tillväxtagenda för Sverige. Utan ett växande näringsliv blir allt annat bara önskedrömmar.

Det går inte att nog understryka företagets betydelse för en god samhällsutveckling. De skapar jobben, löser vår tids samhällsutmaningar och genererar skatteintäkterna som finansierar välfärden. Företagen och kommunen är därför beroende av varandra och lever i symbios. Men trots företagets avgörande betydelse för samhället möter de stora tillväxthinder. 8 av 10 företag vill växa men bara 1 av 10 företag växer. 8 av 10 företag anger att de möter minst ett betydande tillväxthinder. Här kan kommunen göra skillnad.

I Sverige har vi valt att decentralisera stora delar av det offentliga uppdraget, vilket medför att kommunerna hanterar många frågor som är direkt avgörande för företagande. Det handlar om myndighetsutövning och kommunala inköp,

men också om kompetensförsörjning och i vid mening om förutsättningar för både invånare och företag. Ett bra företagsklimat omfattar därför all kommunal verksamhet. I praktiken handlar det om att vara bra på att vara kommun för dem man finns till för.

Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat, där företag från alla Sveriges kommuner får tycka till om det lokala företagsklimatet, visar att politikernas attityder till företagande är helt avgörande för hur det lokala företagsklimatet uppfattas. Det är dina handlingar som politiker som avgör om företagsklimatet blir viktigt på riktigt i kommunorganisationen. Och det är ett långsiktigt arbete utan genvägar.

Inför valåret 2026 är det dags att prioritera tillväxten. Det kräver en politik som ger företag bättre förutsättningar att starta, växa och anställa. Ett växande näringsliv i ett fritt samhälle. Det är dags att omsätta den i praktiken med enad kraft och i högt tempo för att stå upp för vår demokrati. Det är en fråga om Sveriges framtid i en ny geopolitisk omvärld som kräver full politisk uppmärksamhet!

Jens Hedström

Chef
Region och Marknad

Björn Lindgren

Avdelningschef
Lokalt företagsklimat,
Marknad och SME

Stefan Frid

Expert
Lokalt företagsklimat
och kommunal policy

Innehållsförteckning

Ett växande näringsliv i ett fritt samhälle – grunden för Sveriges framtid	2
Innehållsförteckning	3
Grundläggande förutsättningar	4
Serviceinriktad myndighetsutövning	5
Effektiv upphandling	6
Matchande kompetensförsörjning	7
Ökad trygghet och minskad kriminalitet	8
Sund konkurrens genom rättvisa regler	9
Lokal infrastruktur	10
Energiförsörjning	11
Svenskt Näringslivs guider	12
Kontaktuppgifter	12

Fördjupning

Våra guider för bättre lokalt företagsklimat innehåller konkreta verktyg som kommuner kan använda för att förbättra sitt företagsklimat. Här finns också inspirerande exempel på kommuner som har lyckats åstadkomma förändringar och som fler kan lära av. Guiderna finns att ladda ner på www.foretagsklimat.se/guides.

Varje år mäter Svenskt Näringsliv drygt 30 000 företagares upplevelser av att driva företag i sina respektive kommuner. Svaren från enkäten ger en bild av hur företagsklimatet uppfattas av företagen. På www.foretagsklimat.se kan du också se vad företagen i din kommun har svarat, fundera på vilka mål- och nyckeltal som kan vara aktuella för din kommun och jämföra med andra kommuner.

Grundläggande förutsättningar

Ett starkt lokalt företagsklimat är avgörande för kommunens utveckling, sysselsättning och skatteintäkter. Kommunen har en central roll i att skapa goda förutsättningar för företag att starta, växa och bidra till samhället. Genom tydliga mål, strategiska prioriteringar och en handlingskraftig organisation kan kommunen aktivt främja ett bättre företagsklimat och en god samhällsutveckling.

Konkurrensen om invånare, företag och besökare ökar. För att vara en attraktiv plats behöver kommunen göra rätt saker på rätt sätt för dem man finns till för, där ett konkurrenskraftigt och växande näringsliv är en grundförutsättning. För att klara välfärdsuppdraget behöver därför kommunen ha en löpande och nära dialog med näringslivet för att ge rätt förutsättningar för företag att starta, växa och bidra till samhällsutvecklingen. I en tid av ökad kriminalitet och ökad geopolitisk osäkerhet behöver företagen inkluderas än mer för att möta vår tids samhällsutmaningar.

Förutsättningar för ett framgångsrikt näringslivsarbete i kommunen;

- **Kultur:** ge förutsättningar för en kunddriven förbättringskultur, där motiverade medarbetare tar gemensamt ansvar för helheten bortom traditionella roller.
- **Struktur:** skapa strukturella förutsättningar för ett arbetssätt över förvaltningsgränser som utgår från värdeskapande för dem man finns till för.
- **Systematik:** säkerställ en systematik om hur man följer upp, skapar insikter och förbättrar verksamheten utifrån kommunens övergripande målbild.

I valmanifestet behöver politiken tydliggöra kommunens ambitioner av företagsklimatet och hur man ska uppnå dessa genom mätbara (ej motstridiga) mål och handlingsplan.

Vision och ledning: Det är dina handlingar som politiker som avgör om företagsklimatet blir viktigt på riktigt i kommunorganisationen. Genom att löpande träffa företag och visa ett genuint företagsintresse som förankras internt läggs grunden för en företagsvänlig servicekultur i hela kommunorganisationen.

Mål och uppföljning: Kommunen ska formulera mätbara och realistiska mål för företagsklimatet i dialog med näringslivet. Målen ska löpande följas upp och utvärderas.

Handlingsplan: En plan ska tas fram i nära dialog med näringslivet för hur hela kommunorganisationen tillsammans ska arbeta för att stärka företagsklimatet.

Organisation och samverkan: Näringslivsperspektivet ska bejakas i kommunledningens beslutsfattande. Kommunens olika förvaltningar ska samverka för att skapa en serviceinriktad och företagsvänlig organisation.

Serviceinriktad myndighetsutövning

Den vanligaste kontakten företagen har med kommunen är oftast inom myndighetsutövning. Lagar och myndighetsregler är företagens största tillväxthinder efter kompetensförsörjningen. Genom att underlätta för företagen att göra rätt kommer regelefterlevnaden också att stärkas till gagn för en hållbar samhällsutveckling och en attraktiv kommun.

För att lägga grunden för fler och växande företag krävs förutsägbara regler och en myndighetsutövning som är serviceinriktad, rättssäker och effektiv. Kommunala regler och myndighetsbeslut kan vara en avgörande faktor för företags möjligheter att starta, växa och anställa. Långa handläggningstider, inkonsekvent tillämpning av regler och brist på serviceorientering skapar onödiga hinder för såväl nya som befintliga företag.

Rekommendationer:

- Utse ansvarig för förenklingsarbetet med mandat att driva på utvecklingen.
- Inför obligatorisk serviceutbildning för handläggare och inspektörer.
- Inför en servicegaranti med tydliga tidsramar för handläggning av tillstånd och tillsyn.
- Anpassa tillgängligheten och kanaler för information och rådgivning efter företagens behov.
- Säkerställ en enhetlig regeltolkning inom och mellan kommuner för att företag inte ska drabbas av oförutsägbara beslut.
- Automatisera/digitalisera fler myndighetsprocesser och beslut för att minska byråkrati, sänka avgifter och förenkla processen mellan företag och kommunen.
- Inför tillitsbaserad tillsyn för att minska belastningen för skötsamma företag.
- Arbeta proaktivt med digitaliserade detaljplaner för att understödja företagsetableringar.
- Arbeta som EN kommun genom att inrätta ett dynamiskt förvaltningsövergripande forum med mandat att samordna och koordinera gemensamma tillsynsärenden samt tillståndsärenden, som exempelvis företagsetableringar.

Effektiv upphandling

Upphandling är det område där kommunerna får lägst betyg i Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat. Samtidigt genomför Sveriges 290 kommuner varje år 13 000 upphandlingar till ett värde av 500 miljarder kronor. Flera upphandlingsexperter menar att det finns en effektiviseringspotential på 5–15 procent genom effektivare inköp, vilket kan innebära betydande besparingar för kommunen. Hur väl kommunen genomför sina upphandlingar har därför stor betydelse för såväl kommunens ekonomi som hur man upplever företagsklimatet.

För att säkerställa en sund konkurrens och effektiva inköp ska kommunen sträva efter att vara en attraktiv men krävande kund. Genom att föra tidig dialog med potentiella leverantörer, digitalisera och förenkla upphandlingsprocessen samt arbeta systematiskt med avtalsuppföljning ges förutsättningar för goda offentliga affärer som understödjer både konkurrens och innovation.

Rekommendationer:

- Satsa resurser på att implementera e-handel och 100 % e-faktura.
- Säkerställ att kommunen besitter god upphandlingskompetens internt eller genom samverkan med andra kommuner/organisationer.
- Upphandlingschefen ska ha en central roll i kommunledningen för att lyfta upp inköp som en strategisk resurs för att klara kommunens åtagande.
- Säkerställ att kommunen gör inköp på ingångna avtal och ej handlar "på stan".
- Genomför inköps-/spendanalys för att kartlägga kommunens inköp.
- Genomför branschdialoger för att stärka kommunen som attraktiv avtalspart.
- Förenkla anbudskraven och erbjud anbudsskolor så att fler lokala små- och medelstora företag kan delta i kommunala upphandlingar.
- Genomför SKR:s Insiktsundersökning inom upphandling: Nöjd Upphandlingsindex, NUI.
- Arbeta strukturerat med avtalsuppföljning för att säkerställa leveranskvalitet och motverka kriminalitet.
- Eftersträva att implementera kategoristyrning för att optimera inköpsstrategier och få bättre marknadskoll.

Matchande kompetensförsörjning

Företagens största tillväxthinder är kompetensförsörjning. Samtidigt har Sverige en av Europas högsta arbetslöshet. Därför behöver utbildningsutbudet bättre dimensioneras efter arbetsmarknadens behov. Kompetensbristen är särskilt allvarlig inom de utbildningar kommunen ansvarar för, vilket innebär att kommunen har egen rådighet att påverka utvecklingen. Genom bättre matchning kan fler invånare både klara sin egen försörjning och bidra till välfärden.

Många företag kämpar med att hitta rätt kompetens, samtidigt som Sverige har en hög arbetslöshet. Särskilt svårt är det att rekrytera personer med gymnasial yrkesutbildning. För att möta arbetsmarknadens behov måste kommunernas utbildningsplanering bli mer anpassad efter företagens behov, där kommunen aktivt behöver stimulera intresset för utbildningar som leder till jobb.

Den 1 juli 2023 trädde ändringar i skollagen i kraft, vilka tillämpas på utbildningar som startar 2025. Dessa förändringar innebär bland annat att kommuner blir skyldiga att samverka kring planering, dimensionering och utbud av gymnasial utbildning och tillsammans med fristående huvudmän dimensionera utbildningsplatser också utifrån arbetsmarknadens behov.

Rekommendationer:

- Kartlägg lokala och regionala kompetensbehov och dimensionera gymnasie- och vuxenutbildningar i samverkan med andra.
- Stärk samverkan mellan skola, näringsliv och näringslivsorganisationer för att fler elever ska välja utbildningar som företagen efterfrågar.
- Satsa på studie- och yrkesvägledning som får fler unga att upptäcka fördelarna med att läsa utbildningar som leder till jobb.
- Möjliggör för alla gymnasieelever att driva UF-företag.
- Säkerställ att det finns fungerande lokala programråd och yrkesråd och delta aktivt i regionala bransch/kompetensråd.
- Arbeta för att öka elevernas intresse för STEM-utbildningar* och för att uppnå STEM-strategins mål om att minst 15 procent av eleverna ska uppnå höga resultat i matematik enligt PISA 2033.

** STEM-utbildning, som står för Science, Technology, Engineering, and Mathematics, syftar till att stärka kunskaperna inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik.*

Ökad trygghet och minskad kriminalitet

Ett tryggt samhälle är en grundförutsättning för ett starkt näringsliv. Kriminalitet i olika former skapar osäkerhet för företagare och invånare, vilket hämmar ekonomisk utveckling och kommunens attraktivitet. Genom att aktivt motverka gängkriminalitet, välfärdsbrott och osund konkurrens kan politiken bidra till ökad trygghet och stärka det lokala företagsklimatet.

Kriminalitet och otrygghet skapar allvarliga hinder för företag. Inbrott, bedrägerier, utpressning och svartarbete leder till osund och försämrad konkurrens samt minskar investeringsviljan. Kommunen ska aktivt samverka med näringslivet och rättsväsendet för att minska brottsligheten och göra det tryggare att driva företag. Det finns ett lagstadgat ansvar för kommuner att bedriva ett brottsförebyggande arbete. Genom att inkludera näringslivet får det brottsförebyggande arbetet en starkare förankring, genomslag och förändringseffekt.

Rekommendationer:

- Utveckla lokalt brottsförebyggande råd där näringslivet ingår.
- Kartlägg företagens brottsutsatthet.
- Genomför trygghetsvandringar där kommun, polis och företagare kartlägger riskområden.
- Samverka mellan förvaltningar och andra organisationer för att upptäcka och mota kriminalitet.
- Skapa incitament för företag att anställa unga i riskzonen genom lärlingstjänster och praktikplatser.

Sund konkurrens genom rättvisa regler

För att skapa ett dynamiskt och växande näringsliv behövs förutsägbara och rättvisa regler. Offentlig sektor ska inte konkurrera med privata företag på icke marknadsmässiga villkor. Det leder till osund konkurrens och hämmar utveckling. För att säkerställa rättvisa regler krävs politiska åtgärder som skapar likvärdiga förutsättningar för alla aktörer. Det främjar företagsklimatet och stärker kommunens tillit.

Det finns kommuner som undergräver förutsättningarna för näringslivet att kunna konkurrera på lika villkor. Det sker ofta genom att kommunen, medvetet eller omedvetet, själv konkurrerar på en marknad på helt andra villkor och med andra förutsättningar än det privata näringslivet.

Konkurrenslagen som styr kommuners befogenheter är generellt formulerad och det finns påtagliga gråzoner kring vad kommuner får och inte får göra. Det är därför viktigt för kommunen att inte enbart fokusera på laglighetsfrågan, utan också ställa sig frågan om vad som är ett lämpligt agerande för att uppfattas som en företagsvänlig kommun.

Rekommendationer:

- Utforma en policy för kommunens säljverksamhet.
- Inventera all kommunal säljverksamhet för att kartlägga förekomst av osund konkurrens.
- Inför en rutin för hur klagomål eller anmälningar från företag ska samlas in och tas tillvara.
- Genomför en årlig dialog med det lokala näringslivet om hur de upplever konkurrenssituationen.
- Genomför tidig näringslivsdialog inför eventuell ny eller utökad säljverksamhet för att identifiera och förebygga problem.

Lokal infrastruktur

För att vår ekonomi ska fungera måste människor smidigt, hållbart och kostnads-effektivt kunna transportera sig mellan boende och arbetsplatser och varor och tjänster ska kunna flöda så fritt som möjligt. Det kräver en väl fungerande lokal infrastruktur, där det lokala vägnätets framkomlighet och underhåll är en viktig del. Drygt vart tredje företag ser behov av att förbättra det lokala vägnätet, vilket innebär att det är en av de mest prioriterade åtgärderna för att stärka det lokala företagsklimatet.

Pålitliga och väl underhållna lokala vägar är en grundförutsättning för både trafiksäkerhet och ekonomisk utveckling. Potthål, svaga vägkanter och eftersatt vinterunderhåll orsakar inte bara förseningar och skador på fordon, utan påverkar även företagets möjligheter att leverera varor och behålla personal. Därför är det avgörande att det förs en nära dialog med det lokala näringslivet i samband med vägunderhåll och tillfälliga ombyggnationer, för att minimera störningar och främja långsiktigt hållbara lösningar.

Rekommendationer:

- Utforma digitala tjänster för att enkelt rapportera in brister i det lokala vägnätets framkomlighet och underhåll, som exempelvis potthål.
- Informera lokala företag som direkt och indirekt kan påverkas av underhåll och temporära ombyggnationer (både akuta och planerade) av vägnät för att minimera störningar.
- Involvera företag i beslutsprocessen gällande permanenta ombyggnationer av vägnät för att bejaka näringslivets behov av hållbara trafiklösningar.
- Kartlägg och ta fram en plan för att åtgärda eventuell underhållsskuld av det lokala vägnätet.
- Informera och bjud in näringslivet till dialog om kommunens långsiktiga trafikplanering.

Energiförsörjning

För att Sverige ska klara klimatomställningen och samtidigt möta näringslivets växande energibehov krävs ett robust och framtidssäkert energisystem. Tillgången till fossilfri och planerbar el i hela landet är en grundförutsättning för industriell utveckling, innovation och konkurrenskraft. Utan tillräcklig och förutsägbar elförsörjning till en konkurrenskraftig kostnad hotas såväl investeringar som etableringar, inte minst utanför storstadsregionerna.

Energiproduktionen måste byggas ut teknikneutralt, skyndsamt och effektivt med fokus på nationell nytta. Snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser är avgörande för att möjliggöra nödvändiga satsningar av svensk energiproduktion. Även elnätet behöver förstärkas, då begränsningarna i elnätskapaciteten skapar bristsituationer särskilt i södra Sverige.

Kommunerna är en möjliggörare för klimatomställningen och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Genom att ta gemensamt ansvar, underlätta tillståndprocesser och planera för framtida elbehov kan man skapa goda förutsättningar för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i hela Sverige.

Rekommendationer:

- Identifiera framtida elbehov i dialog med det lokala näringslivet och planera för nödvändig elproduktion och eldistribution i kommunens översiktsplanering.
- Driv på för snabbare, tydligare och mer samordnade tillståndprocesser för ny energiproduktion och elnätsutbyggnad.
- Tillåt och främja teknikneutrala energilösningar.
- Skapa gemensamma strategier med andra kommuner och regionala aktörer för att möta energibehoven.
- Bjud in företag till dialog om energibehov och lokala förutsättningar, så att energiinvesteringar sker i takt med industriell och samhällslig utveckling.

Svenskt Näringslivs guider

För att stärka det lokala företagsklimatet har Svenskt Näringsliv tagit fram guider inom flera områden som finns att hämta här:
[www.svensktnaringsliv.se/fraga/Guider för bättre företagsklimat](http://www.svensktnaringsliv.se/fraga/Guider_för_bättre_företagsklimat)

Guider för ett bättre lokalt företagsklimat:

- Mål, strategi och ledarskap
- Systematiskt förbättringsarbete
- Serviceinriktad myndighetsutövning
- Upphandling
- Kompetensförsörjning
- Tillsammans med näringslivet mot brott och otrygghet
- (O)sund konkurrens
- Färdplan för ett bättre företagsklimat i stora kommuner

Kontaktuppgifter

Regionkontor

www.svensktnaringsliv.se/regioner/

Stefan Frid

Expert Lokalt företagsklimat
och kommunal policy
Stefan.frid@svensktnaringsliv.se
+46 72 234 78 42

Björn Lindgren

Avdelningschef Lokalt företags-
klimat, Marknad och SME
bjorn.lindgren@svensktnaringsliv.se
+46 70 345 62 42